

ПРЫГАЖОСЦЬ І ТРАГЕДЫЯ КРАСНАГА БЕРАГА

6

КАЛІ ЎЗРОСТ АДКРЫВАЕ НОВЫЯ МАГЧЫМАСЦІ

8

«НЕЛГА ДАПУСЦІЦЬ СТВАРЭННЯ НОВАЙ МІЖНАРОДНАЙ АРХІТЭКТУРЫ БЕЗ НАС»

Выступленне Прэзідэнта Беларусі А. Р. Лукашэнка на сустрэчы лідараў дзяржаў АДКБ у Маскве

Сённяшняя сустрэча праходзіць у няпросты час, як толькі што Уладзімір Уладзіміравіч сказаў. Час перададуць нас. Аднапартыйная сістэма светаўладкавання беззастойна адыходзіць у мінулае. Аднак калектыўны Запад вядзе лютую барацьбу за захаванне сваіх пазіцый. У ход ідуць усе сродкі, у тым ліку ў зоне адказнасці нашай арганізацыі.

Ад бразгання збройнага натаўскага каля нашых заходніх граніц да разважэнняў супраць нас, у першую чаргу супраць Расіі і Беларусі, пайшоў маштабны гібрідны вайны.

НАТА агрэсіўна нарошчвае мускулы, зацягваючы да сябе ў сетку ўжо нейтральных учаснікаў — Фінляндыю і Швецыю. Дзейнічае па прычыне «хто не з намі, той супраць нас». Крыўдудзіна працягвае дэклараваць сваю абарончую накіраванасць.

На гэтым фоне кантрастам выглядае сапраўды абарончая і міралюбівая пазіцыя Арганізацыі Дагавора аб калектыўнай бяспецы.

На заходнім флангу нашай арганізацыі нарошчваецца ваенная прысутнасць Штатаў, пакоранымі тэмпамі мадэрнізуецца ваенная інфраструктура, ідуць шматлікія вучнёўні НАТА. Акурат зараз на тэрыторыі 19 еўрапейскіх краін, у тым ліку каля нашых граніц у Польшчы, праходзіць буйнамаштабнае вучэнне (такага мы раней не бачылі) «Абарона Еўропы — 2022». Ад каго яны абараняюцца — здагадаецеся самі.

Учора ўвечары адбылася і анансаваная раней двухбаковая сустрэча прэзідэнтаў Беларусі і Расіі

Сустрэча прэзідэнтаў прайшла ў кабінце расійскага лідара. Але, паводле іх рашэння, без пракавольнай здымкі. «Злабадзёжныя пытанні абмяркоўваюцца за зачыненымі дзвярыма», — дадалі ў тэлеграм канале «Пул Першага».

Як стала вядома на выніках перагавораў, кіраўнікі дзяржаў сам-насам абмеркавалі некалькі комплексных пытанняў, а таксама дамовіліся аб пўнафарматнай сустрэчы ў бліжэйшы час.

Тому сустрэчы з расійскім кіраўніком Аляксандрам Лукашэнкам працягнуліся яшчэ 12 мая падчас сустрэчы з паслом Расіі Барысам Грызловым. Прэзідэнт Беларусі падкрэсліў, што пытанне імпартазамычэння сёння адно з найважнейшых у супрацоўніцтве з Расіяй. «Увесь час у нашых адносінах, бы гэта добра ведаце не горш за мне, нафта, газ, гандаль, пастаўкі, рынак і гэтак далей. Як я часта адзначаю, не было шчасця — нішчасце даламагло, усё ж і гэтыя пытанні ў нас вырашаюцца. Але не гэта, напэўна, гаюнае для нас цяпер у адносінах. Я так адбудова гэтыя праблемы, пры сустрэчы з Прэзідэнтам Расіі мы будзем сур'ёзна яшчэ абмяркоўваць, імпартазамычэнне — гэта пытанне вельмі важнае».

ШТО Ў СВЕЦЕ РОБІЦЦА

Рэйтынг Байдэна зноў рэкордна абваліўся

У ЗША рэйтынг адарвання работ прэзідэнта Джо Байдэна ўпаў да 39 працэнтаў на фоне эканамічных праблем у краіне. Аб гэтым паведаміў амерыканскі тэлеканал NBC News са спасылкай на даныя нацыянальнага агенстваў і ў цэлым сям эканомікі застаюцца галоўнымі праблемамі для амерыканскай грамадскасці. На гэтым фоне рэйтынг Джо Байдэна ўпаў да рэкордна нізкага паказчыка за час яго прэзідэнцтва. Больш за палову — 56 працэнтаў — рэспандэнты заявілі, што не ўхваляюць работу кіраўніка Белага дома. 65 працэнтаў дарослых амерыканцаў сцвярджаюць, што даход іх сям'і адстае ад кошту жыцця. На думку апытаных, павышэнне кошту жыцця застаецца галоўнай праблемай, якая стаіць перад краінай. За ёй ідуць рабочыя месцы і эканоміка, права галасі і сумленнасць выбараў, права на аборт, пытанні міграцыі. На апошніх месцы — змена клімату. Пры гэтым 75 працэнтаў амерыканцаў лічаць, што краіна рухаецца ў няправільным напрамку.

Новы прэміер Шры-Ланкі падтрымаў меры для вываду краіны з крызісу

Паводле слоў Раніна Вікрамасінгха, урад забяспечыў аплату партыі звадкаванага прыроднага газу, якія «пачне вывужацца і размякочвацца як мага раней».

Кіраўнік ланкійскага ўрада адзначыў, што «з ініцыятыў дапамогі ў долараў Шры-Ланкі вывучаюцца іншыя варыянты атрымання неабходных сродкаў для аплаты патрэбнасцяў краіны ў паліве на наступны тыдзень». Што да забяспечвання астраўной дзяржавы медыкаментамі, харчаваннем і ўгнаеннямі, то, паводле слоў прэміера, «Сусветны банк і Азіяцкі банк развіцця абяцалі аказаць падтрымку ў набывці прадметнаў першай неабходнасці». Прэзідэнт Гагабая Раджапакса прызначыў Вікрамасінгха кіраўніком урада на наступны тыдні пасля масавых пратэстаў, падчас якіх дзесяць чалавек загінула і больш за 300 атрымала ранены.

У Чэшскіх гарах адкрыліся самы доўгі вясячы мост

На чэшскім курорце адкрыліся самы доўгі ў свеце пешаходны вясячы мост — агульнай даўжыні 721 метр, паведаміла агенства Associated Press. Sky Bridge 721 быў пабудаваны на вышыні больш за 1100 метраў над узроўнем мора. Ён злучае два горныя хрыбты і ўзвышшацца на 95 метраў над далінай унізе. Sky Bridge 721 размешчаны ў паўночна-ўсходняй частцы краіны ў горным масіве Краліцкі-Снежнік недалёка ад граніцы з Польшчай, прыкладна за 200 кіламетраў на ўсход ад Прагі. Адоўж адкрываецца незвычайнай краўдзі для наведвальнікаў, якія любяць вышыню. Адрэасова на мосте будзе даволена эндохадзіцца групае да 500 чалавек. Будаванне заняло два гады і каштавала прыкладна 200 мільянаў чэшскіх крон (8,3 мільяна долараў). Крыўжы кажуць, што мост заната вліклі для наваколнага асяроддзя, у той час як іншыя сцвярджаюць, што ён прычыне заната шмат турыстаў у горад, населеныцтва якога складае менш за 500 чалавек. Другі па даўжыні мост знаходзіцца ў Аруцы (Партугалія) і мае даўжыню 516 метраў.

У цэнтры ўвагі

Выхаванне інтэлектуальнай эліты: Гранты, конкурсы, стартапы

Якія ўмовы ствараюцца для прыцягнення моладзі ў навуку?

Больш за 300 маладых даследчыкаў узяло ўдзел у Рэспубліканскім форуме навуковай моладзі «Шлях у навуку!», які прайшоў у сценах Нацыянальнай акадэміі навуц: вучоныя, аспіранты, магстранты, студэнты вышэйшых навучальных устаноў, навучніцы школ, занятыя ў навукова-даследчай рабоце, удзельнікі адукацыйнай змены Нацыянальнага дзяржаўнага тэхнапарка. Мэта мерапрыемства, арганізаванага Саветам маладых вучоных НАН, — актывізаваць удзел моладзі ў адукацыйнай, навуковай і інвацыійнай сферах, павялічыць эфектыўнасць і ініцыятыўнасць маладых вучоных пры правядзенні навуковых даследаванняў, а таксама развіццё і іх лідарскія якасці для рэалізацыі самастойных навуковых праектаў.

Падчас форуму працавала выстава навукова-тэхнічных распрацовак, на якой былі прадставлены праекты маладых вучоных, выставачныя ўзоры электратранспарту і беспілотных літальных апаратаў.

СТАР. 3

Планы на лета

АДПАЧЫЦЬ ЗА 60 РУБЛЁЎ

Хутка стартуе дзіцячая аздараўленчая кампанія, у некаторыя летнія пуцёўкі дастаць ужо немагчыма

З заканчэннем навучнага года стартуе дзіцячая аздараўленчая кампанія. Свае дзверы адчыняць 145 стаяцярных лагераў, а таксама сотні прышкольных. Сяродні кошт пуцёўкі на 18 дзён у лагер з кругласутачным знаходжаннем складае сёлета 577 рублёў, пры гэтым з бюджэтных сродкаў кампенсуецца 229 рублёў. Таксама для патаннення пуцёўкі могуць выкарыстоўвацца сродкі мясцовых бюджэтаў, наймальнікаў, прафсаюзаў. Такім чынам, у некаторых выпадках бацькам дзевяццацца заплатаў усяго каля 10 % ад кошту пуцёўкі, а гэта 57—60 рублёў.

Якасць, даступнасць, бяспека

Гэтым летам у лагерах плануецца аздараваць больш за 360 тысяч дзяцей, у тым ліку 212 тысяч у прышкольных з дзённым знаходжаннем і 148 тысяч — у кругласутачных. На гэтыя мэты з дзяржбюджэту выдаткавана 57 мільянаў рублёў.

Ік адзначыў намеснік начальніка аддзела дзяржаўных закупак і метадычнай работы Рэспубліканскага цэнтра па аздараўленні і санаторна-курортным лячэнні насельніцтва Аляксей ЖАЛНЮК, асноўнымі прынцыпамі светляной аздараўленчай кампаніі стануць бяспека, якасць і даступнасць. Для забяспечэння бяспекі Міністэрства аховы здароўя ўдасканаліла нормы і правілы, а таксама метадычныя рэкамендацыі для санаторна-курортным лячэнні і аздараўленні дзяцей.

Што датычыцца якасці, то тут асабліваю ўвагу ўдзельцаў зместу праграм аздараўлення. У іх будуць уключаны мерапрыемствы па фарміраванні здаровага ладу жыцця, патрыятычным выхаванні, а таксама прысвечаная Году гістарычнай памяці.

СТАР. 2

Музыка і дырыжор

Парк культуры і адпачынку ў Смагоні. Менавіта сюды маладая жыхарка горада Алена ШАЙКО часта прыходзіць са сваёй малодшай дачкой Марыяй на прагулку і адпачынак. На гаюнай алеі парку размешчана скульптурная кампазіцыя «Смагонская мядзведжая акадэмія», якая вельмі падабаецца дзючынцы.

КОРКА

- **Вынік выбізавага месца:** Беларусь наведла больш за 35 тысяч грамадзян Літвы і Латвіі.
- **Зборная Беларусі дамаглася перамоў Лігі нацыяў УЕФА правядзе ў сербскім Нова-Садзе.**
- **Мінскавыя выпускаяе пагшвы блок да 150-годдзя з дня нараджэння Вітольда Вялічэцкага-Бірулі.**
- **Летні музычна-турыстычны сезон стартуе ў Мінску 21 мая.**
- **Алея дружбы Беларусі і Манголіі закладзена ва Улан-Батаре.**
- **Іншаэцэмам дазволілі наведваць тураб'екты ў пагранічнай зоне без пропуску.**

Персанальныя даныя

АБАРАНІЦЬ НЕЛГА РАСПАЎСЮДЗІЦЬ

Эксперты расказалі пра нюансы і памылкі апрацоўкі асабістых звестак людзей

Незаконная апрацоўка персанальных даных, з аднаго боку, і празмерная колькасць атрымання згоды на апрацоўку асабістых звестак з матай «перастрахоўкі» — з другога. У адных арганізацыях няма нават абяззвочных мер па ахове (тэхнічнай і крыптаграфічнай) звестак людзей, а ў другіх — арганізоўваюць залішнюю апрацоўку даных для ўваходу, ажно да адбіткі пальцаў і сканіравання твару. Пры гэтым за парушэнне закона пры апрацоўцы персанальных даных (напрыклад, іх незаконнае распаўсюджванне) прадугледжана пакаранне ў выглядзе штрафу да 200 базавых велічынь або пніц годна пазбаўлення волі. Нават за непрыняцце мер па забяспечэнні аховы асабістых звестак можа наступіць адміністрацыйная ці крымінальная адказнасць (калі гэта прывяло да прычынення шкоды). Пра памылкі ў выкарыстанні практычнага закона аб ахове персанальных даных (ПД) і рабоце для выпяралення сітуацыі расказаў Андрэй ГАЕУ, дырэктар Нацыянальнага цэнтра аховы персанальных даных.

СТАР. 2

Звезда Да чытай з любімай!

Ідзе падпіска на «Звезда» на III квартал і II паўгоддзе

Мы абцяем нясунаме лета з любімай газетай

ЗАСТАВІЦЕСЯ З НАМІ — БУДЗЕ ЦІКАВА!

«ЕЛЬГА ДАПУЎСЬ СТВАРЭЗНЯЮЦАЙ ПАЖАРЦДАЙ РАКІТЭХІРІ І БЕЗ РУБЛЁЎ»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Сёння няма больш надзеянага і важнага для чыя канфікт вакол Украіны. Пачынаючы з 2021 года, усё мы казалі неабходнае садыячнае ў мтах яго ўраўнявання. У прынцыпе, мы гатовыя, усё, што сядзіць за сталом, рабіць гэта і цяпер у любым фармаце.

Яна, што Украіну наскоўвалі і падбухторвалі, шлігунцы яе нацыяналізм, нацызм, а сведчанне ў Адсе, калі спалілі жывых людзей, — і фашызм, русафобія і зброры. Трудзі чым толькі магчыма.

Пасты выбару ў Беларусь у жніўні 2020 года ў адноснах да ўзаемадзейнасці. Беларусь Украіна цалкам, як у нас прынята ў парадзе казаць, лягла пад Захад. На працягу апошніх дзвюх гадоў мы ўвесь час адчуваем на сабе недаружальныя акцыі з боку нашай паўднёвай суседкі. Украіна на аярджажэнне ўяла супраць нас санкцыі. Гэта значыць, Захад рыхіць не ўводзіць ніякія санкцыі, і амерыканцы ў тым ліку Украіна гэта зрабіла першай. Памятаеце, неба заныліць, чыгуначныя зносіны. Потым пачалі рыхіць баявую, нам падкідаць. Потым зброры праз мяні пайшла. Гэта ўсё вядома. Ажыццёва ў правакляцыйны дзень авіяцый шліхам выдзянен разведкі ўкраінскі беспілотнікамі ў паветранай прасторы Беларусі. Факты, якія гавораць аб парозе нашай нацыянальнай біспекі, біспрэнчын.

Менавіта таму намі абсалютна праверма быў задыянаваны механізм падтрымкі ў межах саюза з Расіяй, Беларусі і да пачатку вайнавай аперэцыі. Расіі зяртаць увагу на неабгрунтаваны рост ваеннай прысутнасці Захаду ва Украіне. У рэгіёне ў цэлым. Мы аб гэтым недаружава гаварылі і паярджвалі, што справа ідзе да канфілікту.

Чкалі, што Захад, і перш за ўсё ЗША, усё ж такі скарыстае вядомай прапавовай Расіі па запку перагавору па гарантыях бяспекі. Рана ці позна ў агляднай будучыні гэты працэс усю рэчына чына. Але што да таго часу застаенца ад Украіны і ад нашага рэгіёна — гэта пытанне. Пакуль на Захадзе, у тым ліку ў Вашынгтоне, мы назіраем толькі жаданне максімальна падоўжыць канфікт. Для гэтага Украіна і працягвае напампоўваць зброры. Мэты зраўняўшы, максімальна аслабіць Расію, утапішы яе, як іны кажуць, у гэтай вайне. А можа, зрабіць так, каб палпыцца шэрай. І гэта мы таксама назіраем. Калі здаецца так, то, наогула, адсядзена ні ў кога не атрымаецца.

Самая небяспечная сёння тэндэнцыя ва Украіне — спробы раздзялення Украіны. Ужо створаны тысяч падраздзяленні для таго, каб пад выглядам міратворцаў увайсці ва Украіну і «абараніць» яе.

Ва ўмовах поўнага ігнаравання норм і прынцыпаў міжнароднага права абсалютна прыняцый адзіства і салідарнасць аднамуцаў. Дзяржавы — члены АДКБ праявілі ў студзені гэтага года такую салідарнасць і вырочку ў цяжкую хвіліну. Вы памітаеце казахстанскія падзеі. Своеасабова і аператыўнае гэтага кроку наглядна прадэманстравалі ўсю свету шчыра саюзніцы сувязі, дэмакратыя, патацыяні Аўганістан па забеспячэнні біспекі, яе дзяржаў членаў. Ніхто на Захадзе нават не адважыўся падумаць уязвацца ў тую сітуацыю, бо мы разам сіла.

Аднак ці можа сёння свярдаць, што мы ў нашай Арганізацыі разам і ўсё гэтаж хак звязаны сувязю салідарнасці і падтрымкі. Як паказваюць апошнія падзеі, з нашага пункту гледжання (можа, я памыляюся), здаецца, не. Чаго толькі варта забарона асобным партнёрам па АДКБ палеўта да іх самалеўта нацыянальных авіялінійных лінійных дзяржаў — членаў гэтай Арганізацыі. На жорнае мортага, ашалеллага санкцыянаў пра сінгуру з боку кансалідаванага Захаду паступалі адзіства і салідарнасці спрацоўваюць далёка не заўбодзіць. Гэта відаць, на халь, па галасаванні ў міжнародных арганізацыях. З маўлівай згоды нашых партнёраў Беларусі і Расіі насуперак усім законам міжнароднага жыцця па капырэце Захад шалюмыцца і выключваюцца з міжнародных арганізацыяў.

Так, аказваецца цяжкі. Ціжк жорсткі і беепрынцыповы. На нас — членаў АДКБ, але ж менавіта для таку сітуацыі і існуе калектыўная ўзаемная падтрымка.

Без наіхучаага згравявання нашых краін, без умацавання палітычных, эканамічных, ваенных сувязяў нас заўтра можа не быць. З боку нашых ворагаў і апанентаў ідзе планамернае расхітаванне агнорных кропак і саюзніцкіх сувязяў. І ў гэтым мы самі часткова дапамагаем Захад. Утупіненне, што калі бы яму адрозні выступілі адзіым фронтам, не было б гэтых пыхельных, як іны кажуць, санычкі.

Паглядзіце, як манілітна галасуе і дзейнічае Еўрапейскі саюз, навокілі ў іх моцная ўнутрыбюрокрацыйная дысцыпліна. Яна распаўсюджваецца аўтаматычна нават на тых, хто не згодны з рашэннямі, якія прымаюцца. Паўстае пытанне: хто нам перажадчае выкарыстоўваць гэты блокны рэсурс? Вос тры з іх трэба бачыць

прыклад. Паасобку нас проста раздзучаць і разаручаць.

Я іначы ў студзені паярджэўва, што асноўнай мэтай пачайных знешніх сіл з'яўляецца падрыў стабільнасці і паршчэнне эацыянальнага штыку развіцця на ўсёй постсаветскай прасторы. Пачалі ў Беларусь, потым зараза пераацка ў Казахстан, зараз на чарзе Расія. Як мы бачым, і ў Арменіі праблемы стаяць.

І не трэба думаць, што гэта кагосяць абіме. Цяпер абсалютна вядома, што, не сустрэшы адзінага супрацьдзяння з боку саюзнікаў па Арганізацыі і іншых інтэграцыйных аб'яднанняў на постсаветскай прасторы, калектыўны Захад будзе нарочіва свай прэсін.

Што трэба зрабіць для умацавання АДКБ і цперанай бесперспэдынтнай сітуацыі: пакуль наўсёкды няма бачнацца наступныя крокі, проста пераархараваць, і х шмат. Аб іх велмы шмат ў срой час гаварыў Эмалі Шарапылаў (Прэзідэнт Таджыкістана Эмалі Рахмон. — Заўя), зяртаючыся да праблемы таго рэгіёна.

Першае. Умацаванне палітычнага ўзаемадзейнасці і кваліфікацыі дзяржаў — чэрнай АДКБ. Трэба павысіць кваліфікацыю карыснага дзеньна механізму кансульцый па пытаннях эканамічнай палітыкі і біспекі. Нам трэба часцей выступаць ад імя АДКБ на міжнародных пляцоўках, каб галас і пазіцыя Арганізацыі былі бачныя і чутныя. І гэты галас і пазіцыя павінны быць адзіныя. Як на Захадзе.

Ніякі нашы міністры замежных спраў пядумаюць над тым, дзе і я гэта рэабілітацыя атпымацьнага эфекту. Ніякай яны пядумаюць над тым, як нам рававаць у палітычнай плоскасці на новую аялу папшырэння НАТО і уплыва агучных намераў вядомых дзяржаў. Мы павінны заадаць працягваюць пазіцыю Арганізацыі па гэтым пытанні і давесці свае інтарэсы да агульнай супольнасці. Мы ў гэтым павінны быць адзіныя. Не толькі Расія павінна выкаваць зааключанасць і змагача, і дадзены момант у адзіночку, са спробай палырашня НАТО.

Другое. Павышэнне эфектыўнасці супрацьдзяння выклікам і пагарзам у інфармацыйнай прасторы, уключначы барашчу з фэйкамі і дэзынфармацыяй. Зразумела, што супраць нас разгорнута зараз гібрідная вайна са складаным, у якім асноўнай з'яўляецца інфармацыйная вайна. Для таго каб гэтым супрацьстаяць, трэба па максімуме выкарыстоўваць патацыяні пагадненні АДКБ 2017 года аб супрацоўніцтве ў галіне інфармацыйнай біспекі, больш актыўна

праасоўваць АДКБ у сацыяльных сетках, якія інтэнсіўна выкарыстоўваюць нашы зааходныя апаненты, з мэтай дэаіснага разгаавання чыя фэйкі і інфармацыйныя ўкіды. Пры тым трэба пядумаць сур'езна і, магчыма, пайсці па шляху Кітаю ў інфармацыйнай барашчы, асабліва ў інтэрнэце.

Адвадзеныя задачы павінны быць пастанавлены ўсім: зненепалітычным вядомствам, спецслужбам і Сакратарыяту АДКБ.

Трэцье. Вядома чна наспела неабходнасць умацавання прагноза-аналітычнага складніка ў рабоце Сакратарыята АДКБ. Утупіненне, што падобнай структуры ёсць у АНН, Еўрапейскім саюзе і НАТО. Магчыма, варта пядумаць над стварэннем у Сакратарыяце падраздзялення, якое адкаваць за аналіз і стратэгічнае планаванне. Думае, генсакратару трэба прапрацаваць гэты пытанне.

Чэцвёртае. Мэтазгодна пядумаць над аб'яднаннем патацыяні аналітычных цэнтараў дзяржаў — членаў АДКБ і фарміраваннем сеткі гэтых структур для аказання садыячнай падтрымкі падрытоўцы канцытупальных дакументаў па актуальных пытаннях міжнароднага правадзю дня.

Паважаныя сябры, тое, што я прапанаваў у гэты найбяджэйшы час такія бяджымы бы протым сябра, звязана з тым, што па больш складаных мы адрозні не давоімся. Мо гэта будучы першы крок. А іці трэба дапамагчы і глыбей, як казалі раней.

Паважаныя калегі, усім зразумела, што і гістарычная эпоха, якая інававала раней, заварэацца. І вяртання да ранейшага парадку ўжо не будзе. Нельга вядуціцца стварэння новай міжнароднай архітэктарыі без нас. А ўкіды на Захадзе ўжо робяцца, і гаваромы аб іхм вядуцца. Лічу, што АДКБ павінна трымава ўмацаваць свой статус у міжнароднай сістэме стрымлівання і проціваг.

Арганізацыя мае магучы калектыўны патацыяні для далейшага паступальнага развіцця. А вось навокілі эфектыўна яна скарыстаецца і і нават заавае ўвогуле сваё інававанне ў наступныя 10—20, 30 гадоў, залежыць толькі ад нас з вамі сябра. Менавіта ад нас.

Пасты Арменіі старшыняства ў АДКБ пярэаіда да Беларусі. Акрамя абавязанчых мы ўжо перспектыўны напрамак работы, які ўжо пераз сур'езна думаем над новымі прапавовай, нацэлены на развіццё нацыянальнай Арганізацыі. Гэтыя напрамкі да нас будучы даведзены ў найбяджэйшы час. Разлічваем на максімальную падтрымку і канструктыўную працу ўсіх нас, нашых калег. Інавацыя выбару ў нас німа.

АДАЧАЧЬ ВЕДЗЕННЯ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Калі казаць пра даступнасць даічных пудэаў, то традыцыйна тут стаіць задача зрабіць летні адпачынак магчымым для ўсіх дзяцей, незалежна ад узросту і даходаў бацькоў. Выдзеленыя з бюджэту 57 мільянаў рублёў, а таксама сродкі наймальніцкай, мисювоых бюджэтаў, прафсаюдаў дапамогуць зменшыць кошт пудэаў для бацькоў.

У параўнанні з мінулым годам цыны на пудэаў павялічыліся пазначана — у сярэднім каля 7%. — Сёлета сумесна з Міністэрствам фінансаў мы ўзгаднілі патаванне кошту пудэаў у класічны зааградны лагер на 229 рублёў. Пры гэтым прагназам, што пудэаў у такі лагер будзе каштаваць 577 рублёў. Памер патавання за кошт сродкаў рэспубліканскага бюджэту ў прымішляных лагерэ — 95 рублёў, пры гэтым пошы кошт пудэаў будзе не нашым вышэйшы, што забяспечвае даступнасць прымішляных лагераў, асабліва дзяцей малодшага школьнага узросту. У спартыўна-азадаруальныя лагераў памер патавання складае: 253 рублі — у кругластаным і 112 рублёў — у лагерэ з дзённым знаходжаннем. Як бачым, каля 40% складае патаванне пудэаў са сродкаў рэспубліканскага бюджэту. За кошт мисювоых бюджэтаў, сродкаў наймальніцкай і прафсаюдаў і іншых зааключных уадацца забяспечыць даступнасць на тым узросту, на якім бацькі аплываюць не менш за 10% ад кошту пудэаў. Такім чынам, многія бацькі аплываць сёлета 57—60 рублёў за пудэаў на 18 дзён, — расказваў Аляксей Жалноўко.

Пры гэтым ужо цяпер у многія лагераў пудэаў раскручаны. У прыватнасці, на першую змену — акаль пудэаў на 100%, а ў сталецьна бацькі ў некаторых зааградных лагерах немагчыма нават на 5-ю змену.

Асабліва ўвагу паводна азадаруальнай кампаніі традыцыйна будучы ўдзяляць дзям-сіротам і дзям-інвалідам. У лагерах павялічыць больш за дзясць тысяч дзям-сірот і каля чатырох тысяч дзям-інвалідаў. Пярэважна іх будучы наакураваць у тую ўстаноў, дзе ёсць безбар'ернае асяроддзе.

Засмучае той факт, што мы не можам наакураваць і дзям-сіроты і дзям-інваліды. Таму іны спецыялісты прапавалі ўнікальны вопыт на азадаруальны дзям-і ДЭП. Гэта, безумоўна, страга, але ў ёсць дзіцячы развіццёвая-азадаруальныя цэнтры «Ветрачы» і «Надзья», якія таксама паступова назаааваюць вопыт у гэтым кірунку і маюць стаючую эфектыўнасць і разлічаны на максімальную падтрымку і канструктыўную працу ўсіх нас, нашых калег. Інавацыя выбару ў нас німа.

Санітарна-эпідэміялагічны кантроль па-ранейшаму строгі

У сувязі з інфекцыяй COVID-19 і уплывам практыі двух мільяў сезону Міністэрства аховы здароўя змяніла некаторыя метадычныя рэкамендацыі да азадарування. Па-ранейшаму перад заездом дзям будучы праходзіць пільная медыцынская аглядка. Кантроль за захаваннем санітарна-эпідэміялагічнай патрабаваў будзе вядома на працягу ўсёй азадаруальнай кампаніі.

Цяпер уладкава кааранавіруснай інансаў мы ўзгаднілі патаванне кошту пудэаў у класічны зааградны лагер на 229 рублёў. Пры гэтым прагназам, што пудэаў у такі лагер будзе каштаваць 577 рублёў. Памер патавання за кошт сродкаў рэспубліканскага бюджэту ў прымішляных лагерэ — 95 рублёў, пры гэтым пошы кошт пудэаў будзе не нашым вышэйшы, што забяспечвае даступнасць прымішляных лагераў, асабліва дзяцей малодшага школьнага узросту. У спартыўна-азадаруальныя лагераў памер патавання складае: 253 рублі — у кругластаным і 112 рублёў — у лагерэ з дзённым знаходжаннем. Як бачым, каля 40% складае патаванне пудэаў са сродкаў рэспубліканскага бюджэту. За кошт мисювоых бюджэтаў, сродкаў наймальніцкай і прафсаюдаў і іншых зааключных уадацца забяспечыць даступнасць на тым узросту, на якім бацькі аплываюць не менш за 10% ад кошту пудэаў. Такім чынам, многія бацькі аплываць сёлета 57—60 рублёў за пудэаў на 18 дзён, — расказваў Аляксей Жалноўко.

Пры гэтым ужо цяпер у многія лагераў пудэаў раскручаны. У прыватнасці, на першую змену — акаль пудэаў на 100%, а ў сталецьна бацькі ў некаторых зааградных лагерах немагчыма нават на 5-ю змену.

Асабліва ўвагу паводна азадаруальнай кампаніі традыцыйна будучы ўдзяляць дзям-сіротам і дзям-інвалідам. У лагерах павялічыць больш за дзясць тысяч дзям-сірот і каля чатырох тысяч дзям-інвалідаў. Пярэважна іх будучы наакураваць у тую ўстаноў, дзе ёсць безбар'ернае асяроддзе.

Засмучае той факт, што мы не можам наакураваць і дзям-сіроты і дзям-інваліды. Таму іны спецыялісты прапавалі ўнікальны вопыт на азадаруальны дзям-і ДЭП. Гэта, безумоўна, страга, але ў ёсць дзіцячы развіцёвая-азадаруальныя цэнтры «Ветрачы» і «Надзья», якія таксама паступова назаааваюць вопыт у гэтым кірунку і маюць стаючую эфектыўнасць і разлічаны на максімальную падтрымку і канструктыўную працу ўсіх нас, нашых калег. Інавацыя выбару ў нас німа.

Пры гэтым ужо цяпер у многія лагераў пудэаў раскручаны. У прыватнасці, на першую змену — акаль пудэаў на 100%, а ў сталецьна бацькі ў некаторых зааградных лагерах немагчыма нават на 5-ю змену.

Асабліва ўвагу паводна азадаруальнай кампаніі традыцыйна будучы ўдзяляць дзям-сіротам і дзям-інвалідам. У лагерах павялічыць больш за дзясць тысяч дзям-сірот і каля чатырох тысяч дзям-інвалідаў. Пярэважна іх будучы наакураваць у тую ўстаноў, дзе ёсць безбар'ернае асяроддзе.

Засмучае той факт, што мы не можам наакураваць і дзям-сіроты і дзям-інваліды. Таму іны спецыялісты прапавалі ўнікальны вопыт на азадаруальны дзям-і ДЭП. Гэта, безумоўна, страга, але ў ёсць дзіцячы развіцёвая-азадаруальныя цэнтры «Ветрачы» і «Надзья», якія таксама паступова назаааваюць вопыт у гэтым кірунку і маюць стаючую эфектыўнасць і разлічаны на максімальную падтрымку і канструктыўную працу ўсіх нас, нашых калег. Інавацыя выбару ў нас німа.

АВАРАНЦЬ НЕЛЬЗЯ РАСПАЎСЮДЗІЦЬ

Партфель аператара і прэверка памылкаў

З моманту ўступлення ў сілу закона аб ахове персанальных даных і стварэння Цэнтра было праведзена шмат тлумачальнай работы пра дакументы, якія павінны быць у арганізацыях, а таксама спецыялісты Цэнтра заадавалі шэраг тэматычных семінараў, што прайшлі па ўсёй краіне.

— Іх вынікам стала распрацоўка так званых партфеляў аператара, у які ўключаны дакументы, неабходныя для таго, каб належным чынам аховаць персанальныя даныя, — кажаў Андрэй Гаеў.

Тлумачальная работа працягнецца, аднак набудзе сектарны характар, скарываны на канкрэтныя сферы дзейнасці. У найбяджэйшы час спецыялісты Цэнтра пладуюць развіць пытанні апрацоўкі ПД ў сістэме аховы здароўя, адукацыі. Скончана адрознава комплексных пытанніў у сферы страхавання, банкаўскай сферы. Зоймуцца ў Цэнтры і праверачныя мерыствы і даўдтам, каб ацаніць, навокілі правільна ў арганізацыях наладжана работа з ПД.

Праверачны зяміаццэ неабходна, бо адрознава індывідуальны, звязаны з незаконным распаўсюджваннем асабістых звестак, перакранены дырэктар цэнтра: — Сёлета пладзаваныя праверкі шасці арганізацыяў, срод якіх банкаўскай сфера, рэўтыін, ЖКГ, тэлемауніцыяцыі і іншыя. Каля 20 праверак ужо праведзена на скаргах грамадзян. Гэта робіцца шляхам вывучэння неабходных дакументаў і накіраваннем рэкамендацыі для ліквідацыі парашунняў.

Апрацоўка незаконнай ці прэзмернай?

Сярод парашунняў — неспрыянае мер, якія мы сёння інававаць у арганізацыі згодна з законам

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

аб ахове персанальных даных. У адных арганізацыях супрачаецца адсутнасць абважконых мер па ахове (тэхнічнай і крыптаграфічнай) звестак. А ў іншых — арганізуец прамерна-апрацоўка ПД, калі для ўваходу ў арганізацыю, дзе няма неабходнасці ў павышаных прабававаннях да біспекі, пачынаючы ад прымянення біяметрычна даныя (адбіткі пальцаў) проста для ўваходу на работу. А ў дзіцячых установах, азадарача, скарываюць выявы аплыва чыццяў, хоць там існуе прапуськоны рэжым і ёсць супрацоўнік аховы.

— Супрачаецца прамерная апрацоўка ПД і ў аддзелах кадр пядпрыемстваў: ад супрацоўнікаў патрабуецца даць пра сваёво, калі ў гэтым няма неабходнасці. Каб проста прыняць чалавека на работу — дастаткова асабістых звестак пра яго. Азадарача таксама, што ў давагоў уносяцца комплексныя згоды грамадзян на рэкламнае распылак або прадастаўленне ПД нейкім трэцім арганізацыям без іх канкрэтнага згадзі. Гэта ўсё недаружальна! — падкрэсліў Андрэй Гаеў. — Калі па дагаворы, напрыклад, аказваецца нейкая паслуга, то дадатковы згод не трэба — зааключоны дагавора дастаткова, каб паслуга была аказана і работа выканана. А калі гаворка пра рэкламнае распылак ці прадастаўленне інфармацыі пра грамадзян нейкім іншым структурам, то неабходна асобна браць згоду чалавека. Згода павінна быць дабраахотнай і адназначнай, а на практыцы зда-

кацыю на мабільным тэлефоне, каб некуды дабрацца.

— Некуды наш уваход у інфармацыйны рэсурс сістэма фіксуе, і многія вомы, якія, здавалася б, не з'яўляюцца персанальнымі данымі, потым у суккупнасці з развіццём штучнага інтэлекту, з апрацоўкай той інфармацыі, якая пра нас з гэтых рэсурсах сабраяна, сістэма фармуе псіхалагічны партрэт асобы. Фактычна, складае біяграфічна чалавека — «прафайл», які рэгулярна паліпаўняецца. Нярэкамава асяроддзе сёння ведае пра кожнага з нас больш, чым нашы сваёкі. — лчыць Андрэй Гаеў. — І калі такія даныя трапляюць у рукі нядобрасомленым асобам, то ў чалавека могуць узнікнуць досыць вялікія праблемы. Каб устанавіць пудэаўны баланс паміж дэробам і зноў, звязанымі з прадастаўленнем лічбавых паслуг, у Канстытуцыі Беларусі і была змацавана норма, што дзяржава стварае ўмовы для аховы ПД і біспекі асобы пры іх выкарыстанні.

Для грамадзян на сайце Цэнтра таксама распрацаваны раздзел, які датычыцца іх правоў, у прыватнасці, права ўплываць на апрацоўку асабістых звестак аб сабе. Калі права чалавека парашунна, трэба неадкладна зяртацца да апэратара з пытанніам, таму што звароты ў дзяржаўстваны ўсё рэаю зааключваюць тым, што спачатку запатрабуецца інфармацыя ад апэратара. У а інфармацыйных тэхналояў сляды губляюцца велмы хутка, таму чым хутчэй чалавек зярнецца да апэратара (гордытаўна асобы ці падпрымаўніка), якія апрацоўваюць персанальныя звесткі), тым больш можна быць упэўненым у стаючым разглядзе пытання. Сваімі правамі трэба актыўна карыстацца, зааключы спецыяліст: — Закон аб ахове ПД ўпершыню так комплексна ўрчувае права грамадзян і яны дакладна прапісаны. Калі ж выразіць пытанне з крыўдзіцелем не атрымацца, тады ўжо

неабходна зяртацца ў Цэнтр, і такія выпадкі маюць месца. За пачы мясцаў інавацыя Цэнтра паступіла больш за 40 такіх скаргаў, па якіх правалі каля 20 камеральных (без выезду на месца) праверак. Амаль па ўсім іх былі выяўлены парашунны, большасць з якіх выпраўлена на карысць чалавека.

За парашуннае закона аб ахове ПД прадугледжаны сур'езныя наступствы. Парашунна парадку апрацоўкі асабістых звестак можа стаць падставой для звальнення спецыяліста, які тое робіць. Існуе і дысцыплінарная адказнасць, і нават крымінальная адказнасць у забурэннем волю. Пры гэтым патаванне прагажае не толькі тым, што незаконна збрэ, апрацоўвае і распаўсюджае асабістую інфармацыю, але і арганізацыю, якая не прымае спецыялістаў, якія прадуаджэнна законам меры аховы ПД.

— Калі ў арганізацыі зярдурыся індывідуальныя звесткі, звязаны з аховой асабістых звестак, але ж не абдылося незаконнага распаўсюджвання або прадастаўлення інфармацыі за межамі кампаніі, то паведальмця пра зарадное Цэнтру не трэба. Ва ўсё астатняе выкладак арганізацыі абавязаны тое зрабіць, — нагадуў Андрэй Гаеў. — Меў месца вядома падка, напрыклад, калі ў выніку незаконнага ўзлому ў сёца трапілі звесткі аб 55 тысячам грамадзян, а арганізацыя не паведальма на пра гэта.

Дырэктар Цэнтра акрэсліў, што ў краіне больш за 400 тысяч толькі ірдычных асоб, а ёсць яшчэ і ірдыдуальныя прадпрыемствы і рамеснікі, якія таксама апрацоўваюць асабістыя звесткі чалавека. За невытрыманне мер па ахове звестак, што па неаасцоржэнна і прычынячы цяжкія наступствы для адвадзеных работнікаў арганізацыі, прадуаджэнна павышаныя волю да года. А асобы, правы якіх парашунна, могуць патрабаваць кампенсацыі маральнай шкоды.

Ірына СІДАРОК.

Узровень

ЭЛЕКТРОННЫЯ СЛАСУНІ І СУПЕРСЭРВІСЫ

лічбавага форуму #GBCregions (Дзяржава. Бізнес. Грамадзяне)

Прэзентацыя найноўшых дасягненняў і праектаў Беларусі ў сферы лічбавай трансфармацыі ш штур стварэння электроннага ўрада абудзюцца 18—19 мая ў Нацыянальнай бібліятэцы падчас II Міжнароднага лічбавага форуму #GBCRegions (Дзяржава. Бізнес. Грамадзяне). Эксперты, у прыватнасці, раскажуць пра укараненне ІД-картак, стварэнне праактыўных паслуг і суперсэрвісаў, а таксама пааведаюць аб інфармацыйнай біспекі, цыанугаварні і перавагах воблачных рашэнняў над лакальнымі.

25 мільянаў лічбавых паслуг за чатыры месяцы

Эксперты, які і летас, разглядваюць форум як дыялогува пляцоўку для ўмацавання супрацоўніцтва і пошуку новых рашэнняў ва ўзаемадзейнасці дзяржавы, бізнесу і грамадзян. Адык сёлета яго мець павялічыцца да сямі тэматычных сесій з асабістым адытам, які да таго ж, можна будзе «наведваць» падчас анлайн-трансляцыі на сайце форуму, абааюа арганізатараў. Цікавай рашэнняў станае і ўзнааарожжанне найлепшага інфармацыйнага «Рэгіёна лічбавых магчымасцяў», назву якога пакуль трымаюць у секрэце.

— Тэматычны сесійны станае галінавага лічбавізацыя, рашэнны для разумнага горада і разумнага дома, інфармацыйныя біспекі і шэраг цікавых рашэнняў у банкаўскай сферы, — падкрэсліў Аляксей ЦЫМБАЛАЎ, дырэктар Нацыянальнага цэнтра электроннага ўрада і дырэктар Цэнтра абмену трафікам. У галіне развіцця электронных паслуг і сэрвісаў Беларусі дасягнута такога ўзросту, якім краіна ўжо можа падзяліцца, у тым ліку з замежнымі партнёрамі. Гэта стаіць вядовым чым вынік ішы леташняга форуму, які стаў вельмі паспяховым і выклікаў вялі

Як зберагчы культурны скарб краіны

Рэстаўрацыйныя работы працягнуцца ў Гальшанскім замку і на сядзібе ў Залессі

БАЦЬКА ГАРАДОЎ БЕЛАРУСКІХ

Самы старажытны горад краіны рыхтуецца да юбілею

Сялята Полацк адзначыць 1160 гадоў. Юбілейныя мерапрыемствы пройдзюць 27—29 мая. Дзеясвятая «Полацк — тэрыторыя адзінства». Гасцей будзе чакаць у горадзе мастастроў, на фестывалі беларускай кухні, на музычнай праграме каля сцен Полацкага Сафія, ў літаратурных гасцёўнях.

Напярэдні гарадскі ўлады на сайце райвыканкама стварылі банк ідэй, куды жыхары маглі звяртацца са сваімі прапановамі, якія можна было б рэалізаваць падчас святкавання.

Падрыхтавана багата інтэрактыўныя праграмы, якія дазваляць жыхарам і гасцям каляскай беларускай дзяржаўна-кальцывацца ў розныя гістарычныя эпохі. Напрыклад, гэта можа быць сустрэча ў Манетным двары і Доме друкара.

Наогул, на гэты год горад ператвараецца ў сапраўдны захапляльны адукацыйны цэнтр з жывымі экскурсіямі. Адна з іх знаёміць з гісторыяй і сучаснасцю Полацкага календзя. Можна прагуляцца па ўніверсітэцкім двары і пагутарыць з механічнай галавой, аналагаў якой няма ва ўсім свеце. Мурашкі створаны на ўзор старажытнагарэцкага філосафа Скаррата. «Галава» адказвае на пытанні, жартуе і дае наказы — усё, як апісаны ў пісьменні XIX стагоддзя Ян Баршчэўскі ў творы «Шляхціц Завальня, альбо Беларусь у фантастычных апалядненнях».

А каб падчас святковых гулянняў гасцям лягчэй было саргантавацца, можна загадаць прадумаць маршрут. У Полацку багата мясцін, якія варта ўвагі: шматлікія храмы і царквы, 14 музеяў (можна набыць адзіны музейны квіток і наведаць іх усё), не забудзецеся паслухаць орган у Сафіі, экскурсію да Барысавага каменя, паглядзець на фрэскі XII стагоддзя і загадкавыя карціны Язэпа Драздоўна ў Масціцкай галерэі.

Нацыянальны Полацкі гісторыка-культурны музей-запаведнік падрыхтаваў віртуальную выставку і экскурсію, знаёмствы з музейнымі эканатамі, матэрыялы аб гісторыка-культурнай спадчыне Полаччыны і біспатыі аўдыёвідэа па гістарычным цэнтры горада.

Дарчы, адкрывае цікавасці Полацка мяжы і ў час Ночы музеяў, які ў горадзе праідзе 20 мая. Напрыклад, у Музеі гісторыі архітэктуры Сафіянскага сабора будзе працаваць выстаўка «Полацкі гандаль X—XVIII стагоддзяў» з археалагічнай калекцыяй Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка. Толькі на Ноч музей будучы выстаўка манетных скарбы IX—XVII стагоддзяў.

Самы з дзесяці чаканаў у двары Музею беларускага кнігазборування на інтэрактыўную праграму, а таксама ў Далічынскі музей на галіна «Гадзіна зямельнай археалогіі». У прыродна-экалагічнаму музеі правядзюць міні-экскурсію па ландшафтным садзе і музейны квест «У пошуку геральдычных жывёл».

Свае праграмы рыхтуюць Масціцкая галерэя, Музей традыцыйнага рунцова ткацтва Паазер'я, Краязнаўчы музей.

Алена ДЗЯДЗЮЛЯ.

Кансультацыйнае ўпраўленне па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

Генадзь ХОДАР павадаў, што на сённяшні дзень у галоўны ахоўны дакумент уключана больш за 505 тысяч гісторыка-культурных каштоўнасцяў.

Шануй сваё

Батлейка як адкрыццё

Удзельнікі фестывалю падтрымалі традыцыйны народны і сучасныя плячэныя настанкі. Гледчыя ўбачылі востры і дуродныя ялечныя спектаклі, у якіх удзельнічалі і сучасныя і дзеці. Журы і гледчыя высіла ацанілі ўсе выступленні апладзісмантамі і баламі.

— Летась у штаб-кватэры ЮНЕСКА была накіравана намінацыя «Саломаліянцы» Беларусі: мастацтва, рымства і ўменне для ўключэння ў рэспубліканскі спіс матэрыяльна-культурнай спадчыны чалавечства. У снежні 2022 года гэта намінацыя будзе разгледжана. І мы спадзяемся, што ў Беларусі з'явіцца новая каштоўнасць са статусам ЮНЕСКА. Сялета была падрыхтавана яшчэ адна намінацыя, прысвечаная беларускаму мастацтву вышчынні. Таксама скарарытат канцэпцыі ЮНЕСКА выдзелілі транш на захаванне вясновага абраду «Юр'еўскі карагод», што ладзіцца ў вёсцы Пагост.

Генадзь Ходар адзначыў, што ў 2021 годзе былі праведзены рэстаўрацыйныя работы ў Гальшанскім замку — у палочнінай вежы адкрылася музейная экспазіцыя «Легенды і паданні Гальшанскага замка», якая раскрывае аб знакамітых беларускіх дынастыях Гальшанскіх і Сялепаў. Для зручнасці наведвальнікаў была

добраўпарадкавана прылеглая да замка тэрыторыя.

Некалькі слоў аб запланаваных на 2022 годзе мерах у першую чаргу гэта Гальшанскі замак, у прыватнасці, яго палочніна-ўсходні корпус. Завяршэння рэстаўрацыі будынка канонічна было галава Агіноўскага і Залессі. А таксама працягнуцца работы ў палацы Ружаны, што знаходзіцца ў Пружанскім раёне, — дадаў Генадзь Ходар.

Загадчык цэнтры археалогіі Інстытута гісторыі НАН Беларусі Вадым КОШМАН засяродзіў увагу на тым, што ў Год гістарычнай памяці работа археалогіі набывае большую актуальнасць.

Былі зроблены паўняны крокі ў даследаванні паўняны 30-х гадоў муніцыпала стагоддзя, часу Вялікай Айчыннай вайны, у прыватнасці, генадзю беларускага народа. З 2014 года ў межах рэстаўрацыі і рэканструкцыі Траціцкай на яго тэрыторыі адбыліся археалагічныя работы — былі знойдзены цікавыя звесткі, якія, спадзяемся,

у хуткім часе знойдуць адлюстраванне ў манарграфіях.

Як адзначыў Вадым Кошман, красавік і май — асноўныя месцы, калі археолагі дэлеціра вынікамі сваіх даследаванняў. Загадчык цэнтры археалогіі запрашае наведаць Інстытут гісторыі 18-20 мая — у гэтыя даты там адбудзецца канферэнцыя, прысвечаная вынікам палых археалагічных работ сезона 2021 года (пра гэта мы абавязкова напішам). З 1 да 3 чэрвеня на базе Брэсцкага краязнаўчага музея таксама адбудзецца археалага-гістарычная канферэнцыя, асноўнай тэмай якой стане 40-гадоў юбілей музея «Брэсцкі» — будучы абмеркаваны пытанні кансервацыі і захавання вырарубаў з дрэва. Наступная падзея — Беларуска-праваслаўная царква адзначыць 1030-годдзе падчас канферэнцыі, прымеркаванай да круглай даты, археолагі гісторыі Акадэміі муніцыпала прэзентуюць свае матэрыялы і даследаванні.

Арына КАРПОВІЧ.

Удзельнікі тэатральнага гуртка «Жаронцы» цэнтры народнай творчасці аграпрадпра Раква Валожынскага раёна, якім кіруе Хрыстына ЛІМБОВІЧ, правялялі гледачам фестывалю свае верасе працягненні беларускай народнай казкі паводле гісьменніка Паўла Місько «Самы рабака — на галаве чырвоная шапка».

тэатр «Батлейка» Лідскага аддзела Рэспублікі і традыцыйнага цэнтры культуры і калектыву гродзенскага Цэнтра рамстваў «Спадчына».

Анатоль КЛЯШЧУК, фота аўтара.

Пісьменніцкая вандроўкі

МАЙРІТАНСКАЯ СТОПІ, ПУСТЫЯ ПАРТЫ

Прыгажосць і трагедыя Краснага Берага

Падчас падарожжаў трапляюцца мясціны, якія пакадаюць асабліва глыбокі след у душы, бо з'яўдаюцца там суспрацьпаленыя рэчы: вялікая прыгажосць і вялікі боль...

Так здарылася з нашай вандроўкай у Красны Бераг. Дарчы, калі я вывясіла ў соцые замкі аб гэтым падарожжы, па зваччы перакала: Чырвоны Бераг. Мане тут жа папярлі краязнаўцы: не перакаладаць «Красны», бо старажытны гэта назва, мае агульнаславянскае значэнне — «прыгожы»...

МАНЕТЫ І ЧЫГУНКА У АБ'ЕЗД

І сапраўды, мясціны жывапісныя — непадалёк ад Жлобіна, каля рэчкі Дабосна... Нездарма ў 1867 годзе мясцовы мянтак, упадабавшы, купіў інжынер-палкоўнік Бабурыіскі краснаполны артылерыі Аляксандр Багародскі... Пан інжынер-палкоўнік так пагоўіў гэтыя краевыя, што не пакадаваў грошай, каб падкупіць калег-інжынераў, ці правадзілі тут Лібава-Роменскую чыгунку... — а рэкі муніцыпала працісці лёды не пад вокнамі мянтак... Багародскі быў перакананы, што паравоз — чавара, ад дыму якой падаюць птушкі, і даможа, каб чыгунку аднеслі за вярсту ад сядзібы.

Але ўсяго дзесяць гадоў Багародскі павалараў у тат, а паты — з інжынеру, ці ў карты праіраўся — прадаў Красны Бераг генерал-лейтэнанту артылерыі Міхалу Гаўтоўскаму, пры якім і з'явіўся той каменны палац па праекце архітэктара Штотара. Паводле легенды, пад кожны вугал палаца ўладальнік паводзе звычайна паклаў па залатой манеце... маўліў, пакушыны будзюч тут, будзе стаць і палац. Запэўніваючы, што манеты ляжаць дасюль. А Гаўтоўскі праз некаль час перадаў сядзібу ў пасаг улонькай дачкі Марыі, якая стала жонкай багачэскага прадрымальніка, «гарлазана» чарнага Заўралія — Вінцэнта Козел-Паклеўскага... Так што сёння сядзіба владарыя я сядзіба Козел-Паклеўскага.

УРОКІ У ЗАПЕ РАКАКО І ГАРЛАЧНЫЯ КАРАЛІ

Але калі мы падыходзілі да брамы, груба стымалі пад замкавую, былі нашліс з літар, прымацаваных да сеткі-рабачы, націгнуці паміж вежачкамі: «Красноберэжскі аграрны коласеі». Першая літара «а» ў слоўе «аграрны» з'явілася... Сапраўды, пасты ўсталяваныя тут савецкай уладай ў сядзібе

Беразе зладзілі дзіцячы донарскі канцлагер...

Мы выходзім з шыкоўнага палаца — цэнтр яго багатыя інтэр'еры ўспрымаюцца злавесна... Праходзім па гошых прысядкі — ёсць магчымасць пастая на пляцоўцы над ціхім прырэстымі водамі Дабосна. Мы не сталі шукаць знакі Савіны кавадні, — у ім дзве адтуліны, як савіныя вочы... Ці смарагды там хаваў аканом, ці ў пракаветнай тэатры самі ўварыліся? Залепа адна з лятных раздзіжчых.

Мы ходзім па залатых — вост самы старажытны экспанат, шафра, які 300 гадоў. Дзіўна на пацімлеўную разбур. Вост касцюм XIX стагоддзя — акавадзіца, арыганты. Калі белую сукенку надзявалі на манекен, надзявалі манекену зважчэй талію... А што жывы, гарэты паненкі наслі. Абрам Мац Божай «Прыбаўленне розуму» таксама няпроста, а старажытны італьянскі, з легенды. Прышлія паненка і краму, папрасіла выву «Каралева прыгажосць»... А мішка ёй мядуна прапанавала болі кядруна.

ШПІТАЛ ДЛЯ КАПУТАНТА

Дзіва для Беларусі, што так добра ўсё захавалася... Нават падчас трагічных ваенных падзей, калі былі зруйнаваны многія гістарычныя помнікі, сядзіба ацалела... Але ёсць і гэты нбыта удалы акалічаныя страшы бок. Ацалела, бо фашысцкія загольнік зладзілі ў прыгожы сядзіба шпіталь для сваіх параненых... А каб лячыць іх, патрабавалі донарскай кроў, якую бралі ў беларускіх дзетак. Некаторы з іх, нам сказалі, трымалі тут жа, у сутарэнных сядзібах... Але права была паўстаньня шырока, не толькі для мядовага шпітала. У Красным

адтулінах. Колькі дзетак тут замучылі? Сустрэка розныя памы... Верагодна, каля п'ят тысяч.

А ўсёго, здаецца, прайшоў праз гэта канцлагер 15 тысяч вяснуў.

У акце надзвычайнай дзяржаўнай камісіі па раследдванні злачынстваў нямецка-фашысцкіх загольнікаў у Жлобіным раёне Гомельскай вобласці ад 20 лістапада 1944 года гаворыцца: «На зтом пункце дзеті праходзілі медыцынскі асморт в коміссію, пасле чэго ітрузілі на станцыю Красны Бераг а пасады і отпавалі в Германію для зваіткі крваі на леченне раненых немеческіх солдат і офіцеров. Востого для зтой цэлі немцы увезлі 1990 дзетей...»

Першае, што бачым, — скульптура дзіўчыніцы-падлетка з паднятымі ўверх тоненькімі рукамі, якая стаць на каменчычых конюх крваі. Аўтар скульптуры — Аляксандр Фінкі. Калі ног бронзавы дзіўчыніч, на тых чырвоных каменчычых — цаці, якія прыносяць наведвальнікам. Нашы малы Кастусь, аднак, да пухнатых мэдзавячых і зайчыкаў не цяннецца: ён прышч, аглядаецца, адчуваючы нешта трыўжывае... Ціжа знайці падтрымныя словы, каб расказаць муні пра той жах, які тут адбыўся. Але трэба знаціць.

Помнік дзіўчыніцы невыпадковы... Бо менавіта ў дзіўчыніччасці счасей сустрэаецца самая сапатрабаваная група крваі, перша з дадатным рэзусам.

Ад Плошчы Сонца-мемарыяла, на якой стаць скульптура, цягнуцца прамы-прасіды. Азіз з іх чорны... Колеру смерці. Бел кол — яблыныя вост. Ахітэктар Леанід Левін крваі і звабў менавіта гэтых мядца з іаб'яльнявага саду, які сімвалізуе неўміручасць жыцця. Асабліва шырмаўля тут і час квецені...

Чорны Прамень Памыі праходзіць праз Мертвы клас — стымаліваючы блясы пустыя парты і шыюная дошка. На парты — словы, якія мы б не належачы прагатылу помніка ў цэнтры кампазіцыі... Ліст да башкі дзіўчыніч Калі Сусяннай, якую змунілі прыгоўваць самі важнага нямецкага акупанта ў Лёзна. Страшныя падрабязнасці бесчалавечных адносін... «Я стала очень худенькая, косички мне отстригали, косички мне отстригали, косички мне отстригали»

Лічы з матэрыялаў згадаана Трацяноўскага: на пункт

на граблі. Когда я кашлю, изо рта идёт кровь — у меня отключаются... Да, папа, і в рабаныя немечского барона, отобито у немца Шарлона прачной, стіраю лёды, што Каця пасла тат, і 28 сакавіка 1943 года напісала і савала ў лечу гэты ліст, пакочыла з сабой, каб не хаць з гаспадарамі ў Германію...

На скульптуры «Караблік Надзеі», які нагадвае стымалі званыя паярвы караблік, іоны дзетак, узятая з лагэрных дакументаў: Марына, Насця, Зоя, Вера, Аркаша, Цёма, Арына... А далей — 24 «малербэты» з дзіўчыніч малюнкамі. Тэза невычайнай малюнка... Іх на малывалі адразу пасля стымалі легендарнага педагога Сяргея Каткова. Малюнк знайшла адна з аўтараў мемарыяла, дачка Сяргея Каткова Святлана. Яны светляны, радасныя — маленькі мастакі, якія перажылі жахі акупаваньня, шыбра стваралі той свет, які б хацелі ваякі сабе бачыць.

Лагэр быў вывезены падчас аперацыі «Баргацін» у канцы чэрвеня 1944 года. Як пісала газета «Красная Звезда», «нашы воны знайшлі ў лагэры сотні трупаў дзетей, якія ітпелерады не пацпелі спацьца. А дзеті, што засталіся жывыя, мелі гранічную ступень зніслення. І потым, нятлэдзачы на экстрэмныя меры савецкай ураку, многія з іх загінулі».

Дарчы, які піша аўтар тат артыкула Павел Трацяноўскі, зямучаны дзетак хаваў у парк сядзібы. Напачатку, і прах. Цяпер і судоўныя прасіды англійскага парк успрымаюцца па інаму.

Лічы з матэрыялаў згадаана Трацяноўскага: на пункт

Але, зразумела, гэта былі адзіны...

Мы пакадем Красны Бераг узоўшына. Казачная прыгажосць сядзібы, куды ўсё болшы і болшы едзе турнышты. Тамніная года парк і ракі. Мемарыял у яблыньнявым садзе, з парты, за якія ніколі не судзюч вучыні... Безумоўна, суды варта прыязджаць. І не прамяніць ні прыгажосці, ні болы.

Людміла РУБЛЕУСКАЯ.

«Нясу свой узрост як карону»

На пенсіі жыццё не спыняецца. А вось яким яно будзе — залежыць ад кожнага з нас. Барысаўчанка **Наталія Клячко**, напрыклад, толькі выйшла на заслужаны адпачынак, разлівае сваю дзіцячую мару — прайшла па сапраўды пэўным пайдзе. Нададу мая геранія ўдзельнічала ў конкурсе прагражосці і атрымала званне «Найлепша фотамадэль Беларусі 2022».

«МОДА З ШАРЫ» ЯК ВЫРАТАВАННЕ

— **Наталія, вы не працуеце ўжо два гады, а ўжо паспелі пайдзельнічаць у некалькіх паказах беларускіх дызайнераў і нават у конкурсе прагражосці. Раскажыце, як атрымалася, што вы сталі ўзроставай мадэллю? І як адчуваеце сябе ў новым статусе?**

— Я працавала да 64 гадоў. Калі выйшла на пенсію, нейкі час радалася сваёму шчасцю. Таму што мне трэба ўставаць па будзільнічку. Не трэба нікуды спяшацца. У мяне шмат ніколі не было столькі вольнага часу! Але радасць мая была надурож. Праз некалькі месяцаў мне стала вельмі сумна. І я зразумела, што трэба зэрмінава знайсці сабе заняткі па душы. Дзякуючы інтэрнату даведалася, што ў Мінску ёсць Цэнтр актываўнага дагляду. Там для навучання ў студыю мадэліну ажра запрашалі тых каму за 50. Я, хоць і жыў у Барысаве, адразу ж выршыла: «Гэта тое, што мне трэба». Тры месяцы здзілі ў студию вывучыла асцякура майстэрства, фотазнараванню, дэфіле... У выніку атрымала пасведчанне — і цпер я ўзростава мадэль. Месяц там прыняла ўдзел у конкурсе «Найлепша мадэль Беларусі 2022».

Ва ўзроставай катаргорыі 50+ я мая старэйшая. Па выніках конкурсу журы прысвоіла мне тытул «Найлепша фотамадэль Беларусі 2022». Калі шчыра, яны як быццам угадалі, бо паказвае перад камерай мне падбадзача значна больш, чым хадзіць па подыуме. Займаюся мадэліганнем усяго года. Новае чым мне радуе і акрыляе, таму планую і далей развівацца ў гэтым кірунку. У Барысаве 28 мая ўпершыню адбудзецца паказ калекцыі беларускіх дызайнераў, я паддала заяўку, хачу таксама там удзельнічаць як мадэль.

— **У вас пачалося з вывагам прагражосці «Мода з шары». Наколькі ведаю, менавіта ён дапамог вам перажыць месяцы самаізаляцыі.**

— Так супала, што праз тры месяцы пасля таго як я выйшла на пенсію, быццам ён на галаву заліўся каранавірус. Памятаеце пачатак пандэміі, калі асабіліна нам, людзям ва ўзросце, рэкамендавалі не выходзіць з дому? Нават ад думкі, што дзевяццадзе сядзець у чатырох сценах, мне было не па сабе. Не ведала, як перажыць тую ізаляцыю. І дачка прышла мне на дапамогу. Яна сказала: «Мама, рэкамендую табе «таблетку шчасця» — завады сабе старонку ў «Інстаграм». — Ты што, ды каму я там патрэбная, у мяне ніводнага падліскага не будзе. Там толькі сапраўды цікавыя людзям». Дачка ж не міленькі настаяла, але і дапамагла там зарэгістравацца.

— Так і, не выходзіць з кватэры і без выдаткаў, паглядзець на сваёй старонцы модныя паказы. Для гэтага выкарыстоўвала ўсебя асабілыя адзення, якое назапасілася ўмяла, бо мая фігура з малодзці зусім не змянілася. Я насіла 48—48 памер адзення 40 даўжыню, так і нашу. Дастаю з шафы старыя рэчы, нікую, дапаўняю вобраз сучаснымі аксэсуарамі — і ніхто нават не здагадаецца, што гэтай сукенцы ўжо больш за 40 гадоў. Рэчы трэба правільна камінаваць, а ў мяне на гэта інтуіцыя, чуйка, як кажа мая дачка. Стварэнне сучаснага вобразаў так мяне захапіла, што кожны дзень прачыналася з думкай: «Што б яшчэ прыдумець?». Мне гэта ў нейкай ступені дапамагло прайсці з аптымізмам праз няпрыйны перыяд.

— **Старонку ў «Інстаграм» вы завялі зусім нядаўна. Але ўжо маеце больш за чатыры тысячы падліскаў. Як быццам, дарэмна быліся.**

— Прычына з многімі сабрэму з першых дзён. Інастэрэірованне — яно вельмі цікавае, свабоднае. Падчас вучобы ў школе мадэліну таксама знайшла аднадумцаў, з якімі трымаем сувязь. Нават цпер, калі праходзіў конкурс прагражосці, яны мяне падтрымлівалі. Не магу адказаць за моладзь, але што датычыцца катаргорыі 50+, ніхто не прышоў кагосьці перамагчы, усё атрымаліся асаду ад працоў. Я назвала б гэта нават не конкурсам, а фестывалем мод жанчын з жыццёвым досведам, якія выгадалі дачцэй, маюць унукаў і пры гэтым

захаваў знешнюю і ўнутраную прагражосць. Я рада, што маю магчымасць быць побач з такімі людзьмі і адчуваць сябе часцінкай усяго гэтага.

«НОГІ — МАЯ ФІШКА, ТАМУ Я ІХ НЕ ХВАЮ»

— **Мяркуючы па вашых хаштагах у Інстаграме (жыццёваябульва, вузростнеперажоска, вузростныя), вы ў вас філасофскае стаўленне да ўзросту?**

— «Нясу свой узрост я карону» — так пачынаецца адна мой верш. У конкурсе прагражосці нас было 16 удзельніц, і мы не ведалі, каму колькі гадоў. Нікога тое не цікавіла. І мне гэта так падбадзача! Якая розніца, колькі табе гадоў? Абсалютна не мае значэння. Як пісала Ларыса Рубальская: «Зависит возраст женщины — от духа. // Быть можно молодой и в пятьдесят. // А можно жить и в двадцать, как старуха!» Усё залежыць ад нас саміх, ад нашых паводзін, стаўлення да жыцця. Дарочна, у галіне ўзроставага мадэліну запарываваў менавіта жанчыны са зморшчынчымі. Прагражосць у тым, каб проста быць сабой. А быць сабой, аказваецца, — цэлае мастацтва. Я сама яшчэ толькі вучуся.

— **У вас дзясочная фігура, стройныя ногі. Падыліскае скраткам, як трываеце сябе ў форме, каб і праз 40 гадоў улазіць у старыя сукенкі?**

— У мяне ёсць сукенка ў гарожку, якую я пашыла сама ўручную, калі мне было 20. Памятаю, у дэфітных савецкіх час доўга стала ў чарзе па баваўняную тканіну, потым на вількім блізде даставала карункі «рышыль» і вельмі ганарылася сваёй асноўкай, бо больш ні ў кога такога не было. Тая сукенка ў гарожку — мой эталон, як у адрасноў габарытны стойкі для багажу. Дык вось мае габарыты і сёння, праз 46 гадоў, адпавядаюць стандартам. Нічога такога сабілава спецыяльна не раблю. Вельмі доўга займалася гімнастыкай. Зараз кожную раніцу пачынаю з зарядкі, у мяне ёсць адрадаваны комплекс практычанняў. Не ведаю, наколькі гэта дапамагае мне трываць сябе ў форме, бо я раблю гэта не для фігуры, а проста для здароўя. Я ніколі не сядзела на дыеце. Ём усё, што хачу, у тым ліку і салодкае, і пры гэтым мая вага застаецца змяненнай на працягу многіх гадоў. У мяне няма абмежаванняў. Таму, я думаю, мне проста пашанцавала з генетыкай.

— **«Калі хочаце дадаць маладосці ў свой вобраз, цільнішка — гэта роўна тое, што патрэбна» — раіць эксперт моды Эвэліна Хромчанка. Як лічыце, ці варта дадаваць маладосці ў свой вобраз людзям сталага ўзросту?**

— Усё вельмі індывідуальна. Заўважаю вое што кожны старэйшы я рабілася, тым карцейшыя сукенкі і паперу. У мяе 66 гадоў мне пасуе кароткае! Падчас конкурсу прагражосці дызайнер адзення паглядзела на мяне і спытала: «Вы міні носце?» — «Абажаю, калі дазволіце, я з задавальненнем надзену вашу міні (а ў яе было вельмі шмат рознага шыкоўнага адзення)». Ногі — гэта мая фішка, таму я іх не хваю, пакупіць ёсць такая магчымасць. Магу сабе дазволіць больш маладзёўчыя формы адзення. У мяне гардэробе няма ніякіх бланхонж. Я нашу выключна рэчы, якія падкрэсліваю маю фігуру. З адзеннем у любым узросте трэба абодзіджаць вельмі асцярожна. Часам я прымячваю, што людзі, не толькі старыя, але і маладыя, падкрэсліваюць тое, што трэба схаваць. Хочацца напісаць ім, падказвае. Але ў мяне ёсць правіла: ніколі не даю парад, калі іх не просіць, бо няпрыйманна парада часам горш за абразу.

Жыцццялюб

«Таблетка» шчасця ад мадэлі з Барысава Наталлі КЛЯЧКО

«ПРЫРОДА — САМЫ ЭФЕКТЫВНЫ АКУМУЛЯТАР»

— **Што, на ваш погляд, першае трэба зрабіць пасля выхду на пенсію?**

— Мы ўсе абсалютна розныя. Для некага выхад на пенсію — гэта зорылі і радасць ад таго, што яны цпер могуць глядзець і суткамі. Для мяне тэлевізар ніколі не меў велькага значэння. Калі вам, як і мне, таксама патрэбна актывізацыя, то лічу, у наш час першае, што трэба зрабіць, — гэта асацыя інтэрнэт. Магчыма, хтосьці гэтага не робіць, бо лічыць непатрэбным. Я таксама, калі прававала, нават не разумела, што там людзі робяць у гэтым інтэрнэце, лічыла гэта неразумнай тратай часу. Адрэгла яго для сябе толькі пасля выхду на пенсію. Там можна знайсці усё, у тым ліку і проціуму варыянт, які сабе рэалізаваць. Толькі быць б жаданне!

— Падыліскае скраткам жыццялюбства і аптымізму?

— Пасля таго як выйшла на пенсію і знайшла справу па душы, для мяне рашыла стаць добрай. Я не бегаю па кватэры, а хаджу. Раніцай я стаю ўсімкіца. Проста так. Прачынаюся, адоўваю фіранкі і кажу: «Здраўствуй, утро, я пронуслася. Здраўствуй, дзень, я улыўноўслася. Здраўствуй, вечер, я агустрнула. Здраўствуй, нощ, я вновь уснула... Я уснула, щоб пронуслы. Утром жыць улыўноўслася. І скажаць ёй знова «Здраўствуй! Утро» — вопіліць! Ты прасрава». З удзельніцасцю прымаю новы дзень, сямую кожную імгненна, жыць «трут цпер» і радуецца таму, што маю. А не зашыльваю на тым, чаго ў мяне на нейкай прычыне няма.

— **Мы ўжо 35 гадоў жывём у доме, які знаходзіцца побач з рэчкай Сха. Там зараз качкі, лебедзі, хутка салягу па венарах будзе даваць канцэрт. Калі прававала, не цінула ўсёго гэтага. Работадом-магазіны. Калі мне туды бегаць? Я лепш прыляту, адлучу, бо стомленая. Зараз у мяне адкрыліся вочы на усё. Я стала заўважаць дрэвы, неба, лідыяе. Толькі зараз, калі выйшла на пенсію, зразумела, як мне пашанцавала, аказваецца, я жыў у шыкоўнай зоне горада Барысава. Я гуляю там штодзень. Пакідаю свой мабільны зарадка дома, а сама іду атрымліваць падрадаку на прыроду. Гэта і самыя эфектыўны і надзейныя акумулятары. Гэта і СПА-салон, і тренажорная зала, і салярыя. Працуе курацэўтэчна, уаходзіць біяспарты. Гуляю і завады наперад СПА-працэдуры: сухія павертанна ванны, бексанткіны масаж парывам венты, кіслародны катэцілі, ароматэрапія і ультрафіялетавое апраменьванне. Тут вельмі лёгка пішучыя вершы. Я з задавальненнем наведваю літаратурнае аб'яднанне «Натхненне». Сялета Барысава спянаўіца 920 гадоў. Рытхем зборнік вершаў, прысвечаныя роднаму гораду. Дык вось дзіны і напісала вершы праз звыш месца сілы, што побач з домам. Магчыма, ён зрэшца ў гэтым зборніку.**

— Наталія, а ці думалі вы пра тое, каб заробіць мадэліган грошы?

— Зараз я менш за усё думаю пра грошы. 43 гады (столькі ў мяне агульнага працоўнага стажу) я толькі і рабіла, што зарабляла. У мяне як у кіраўніца была велькая нагрузка, таму заўсёды атрымлівала добрую зарплату. Зараз ні ў якім разе не ставію мэтай заробіць грошы. Хачу насцеліць кірыўна на сабе патраціць. Проста пажаць так, як мне падбадзача, рабіць тое, што люблю, што мяне натхняе.

— У вас трое дзяцей, 15-гадовы ўнук. Я яны і муж паставіліся да вашага новага захалпення, уздзелу ў конкурсе?

— Дачка пра усё ведала і падтрымлівала мяне з самага пачатку, мы з ёй удзехі ўдзельнічаем паўсюль. Яна не проста мая сяброўка, мой аніёл, два мае крылы. А сыны, калі дарадзілі, спэкуту былі ў шоку. Яны не маглі нават зразумець, як так можа атрыцца. У іх няма асацыяўрэнца з бізнэсам, правагам. Яны прызымалі на пенсію, кажуць: «Мама, якая ты ў нас класная». Дзеці хадзілі са мной на паказ, падтрымлівалі. Муж таксама задаволены, што я знайшла сваё прымяненне, што чымсьці заняты, не сумую. Раніцай, калі ён сыходзіў на працу, сказала яму: «А я сёння інтэрв'ю да тое. Вось яшчэ і «Звязда» ўручы». Памысляўся, пахтарвала. Калі вы не пагнавалі паразмаўляць, прамільгую думка: а каму гэта патрэбна? А потым думаю: а чаму я выршыла, што гэта нікому не трэба? Калі зоркі запальваюць, значыць, гэта каму-небудзь патрэбна. Можа быць, хтосьці пацяе, задумецца і ў сваё 60+ карэным чынам памянне жыццё, як гэта зрабіла я.

Надаея ДРЬІНДРОЖЫК. Фота з асабістага архіва гераніі.

СПАРТЫЎНАЕ ЖЫЦЦЕ ПРАЦЯГВАЕЦЦА

У традыцыйным аглядзе «Звязды» дзелімся актуальнымі навінамі

ГЕРАІНІ ТЫДНЯ. Валейбалісты «Мінчанкі» сёмы раз запар сталі чэмпіёнкамі Беларусі. У трэцім матчы фінальнай серыі сталіняны валейбалісты троеці раз абыгралі саперніц з «Трыбуна» з вынікам 3:0. У двух стартовых падлісках серыі «Мінчанка» таксама перамагала ўсёюю — 3:0.

вы можаце нам дапамагчы, у тым ліку з канкурэнцыяй. Што датычыцца канкрэтна лыжнікаў-гоншчыкаў, у вас ёсць добры чарпер. Ва ўсіх нашых сумесных трэніроўках мы адначасна можам адна аднаму быць карыснымі. Трэніровачныя мерапрыемствы сумесна з іншымі спартсменамі заўсёды прыносяць вынік. Тая ж Валіячкіна Камінская можа нам нервы пакалашмаціць перыядычна. Калі мы тэсіруем цпер лыжаролеру ў Беларусі, яны вытэрпаюць для зборнай каманды, думаю, беларусы могуць нам вельмі дапамагчы ў плане падрыхтоўкі спартсменамі, — заявіла прэзідэнт Асацыяцыі лыжных відуў спорту Расія Алена Вальбе.

памяці родапачынальніка расійскага дзюдо Васіля Ашчэнкава. Беларус Арцём Коласуа стаў сярэбраным прызёрам у вагавой катаргорыі 60 кг. Бронзавыя ўзнагароды павезлі ў Беларусь Гігор Трухан (73 кг), Александр Сідорык (90 кг) і Даніэль Мухэты (100 кг).

Фота: Алена Вальбе

прынёсць вынік. Тая ж Валіячкіна Камінская можа нам нервы пакалашмаціць перыядычна. Калі мы тэсіруем цпер лыжаролеру ў Беларусі, яны вытэрпаюць для зборнай каманды, думаю, беларусы могуць нам вельмі дапамагчы ў плане падрыхтоўкі спартсменамі, — заявіла прэзідэнт Асацыяцыі лыжных відуў спорту Расія Алена Вальбе.

Дзеве «бронзы» беларускі заваявалі на прафесійных спартсменствах сярэд жанчын «Пейдуржык» выйграў — Ксёнія Даніловіч (52 кг) і Дар'я Канчава (78 кг).

У паўфінале чэмпіёнікі былі мацнейшымі за магілёўскі «Камунальнік-МДУ», а браская каманда абыграла мазырскую «Жамчужыну Палесся». У серыі за бронзавы ўзнагароды мазырчанкі аказаліся мацнейшымі за магілёўскіх валейбалістак.

Тым часам скончыўся першы фінальны турнір рэспубліканскай спартсменстваў дзіцяча-юнацкай валейбольнай лігі «Міч над сеткай». У спартсменствах дзюдат 2006 года нараджэння перамагла каманда валейбольнага клуба «Мінск». Сярэбранымі прызёрамі сталі валейбалісты са Жлобіна, а бронзавымі — спартсменкі гродзенскай АСДЮШОР імя Аляксандра Сяргей. Мозырская каманда з гэтай школы стала пераможцай дадзенай узроставай катаргорыі. Другімі — валейбалісты «Мінска», трэціе месца ў СДЮШАР «Энергія» з Гомеля. У спартсменствах дзюдат 2009 года нараджэння першыя месца атрымала каманда клуба «Мінск». Другое месца ў прадстаўніц Гродна, трэціе — у спартсменках другой каманды «Мінска». На наступным тыдні ў Мінску пройдзе выраснальшынны сустрачы сячы ў чатырох узроставай катаргорыях.

Пасля таго як выйшла на пенсію і знайшла справу па душы, для мяне рашыла стаць добрай. Я не бегаю па кватэры, а хаджу. Раніцай я стаю ўсімкіца. Проста так. Прачынаюся, адоўваю фіранкі і кажу: «Здраўствуй, утро, я пронуслася. Здраўствуй, дзень, я улыўноўслася. Здраўствуй, вечер, я агустрнула. Здраўствуй, нощ, я вновь уснула... Я уснула, щоб пронуслы. Утром жыць улыўноўслася. І скажаць ёй знова «Здраўствуй! Утро» — вопіліць! Ты прасрава». З удзельніцасцю прымаю новы дзень, сямую кожную імгненна, жыць «трут цпер» і радуецца таму, што маю. А не зашыльваю на тым, чаго ў мяне на нейкай прычыне няма.

Цытата Тыдняя. «У вас ёсць шмат іншых відуў спорту, у якіх

кіраўніком навуковай школы выкладанна матэматыкі ў Рэспубліцы Беларусь.

1497 год — партугальскі маралавец Васка да Гама дасягнуў берагоў Індыі.

1845 год — нарадзіўся (вёска Вялікая Якаўлевіч Нікіфоравічы, беларускі этнаграф, фальклорыст, правадзены член Таварыства аматараў прыродазнаўства, антрапалогі і этнаграфіі Маскоўскага ўніверсітэта, рускага геаграфічнага таварыства. Працаваў настаўнікам народных вучылішчаў і гімназіі, выкладаў у Сяіслаўскай і Маладзечанскай настаніцкіх семінарыях. Вышуаў традыцыйную культуру беларусы. Выдаў каля 20 прац па фальклору, этнаграфіі і гісторыі, якія з'яўляюцца каштоўнай крыніцай для вывучэння матэрыяльнай і духоўнай культуры беларусы.

1907 год — нарадзіўся Мікалай Сіпанавіч Казлоў, беларускі мхік, акадэмік АН БССР, доктар хімічных навук, прафесар. У 1933—1938 гадах — дырэктар Інстытута хіміі АН БССР. У 1938 м быў рэпрэсаваны. Праваў осем гадоў у лагерэх і сылы. Рэабілітаваны ў 1956 годзе. У 1967—1972 гадах — дырэктар Інстытута фізіка-арганічнай хіміі АН БССР. Аўтар больш як 700 навуковых прац, у тым ліку 7 манаграфій, 95 вынаходстваў.

1918 год — пачынаецца Часавая вайна на пастанова ЦК КПСС — аб мерах па пераадоленні п'янства і алкагалізму, выкараненні самаганаваарэння. Пачатак антыалькагольнай кампаніі ў СССР.

1937 год — нарадзіўся Ірына Аляксандраўна Ноік, беларускі матэматык, педагог, доктар педагагічных навук, прафесар. Аўтар навуковых прац па праблемах тэорыі і метаду навучання матэматыкі і інфарматыкі ў сістэме адукацыі. З'яўляецца стваральнікам і

1918 год — пачынаецца Часавая вайна на пастанова ЦК КПСС — аб мерах па пераадоленні п'янства і алкагалізму, выкараненні самаганаваарэння. Пачатак антыалькагольнай кампаніі ў СССР.

ВУДРА ПІЛЬСАН: «Веліч краіны вызначаецца велічю не звычайных грамадзян».

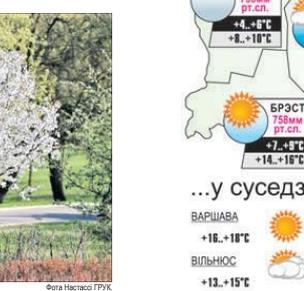
СЁННЯ

Узгод	Запад	Дзюжныя
Мінск	-5,04	21,09 16,05
Віцебск	-4,47	21,05 16,18
Магілёў	-4,54	20,59 16,05
Гомель	-4,58	20,48 15,50
Гродна	-5,21	21,23 16,02
Брэст	-5,28	21,16 15,48

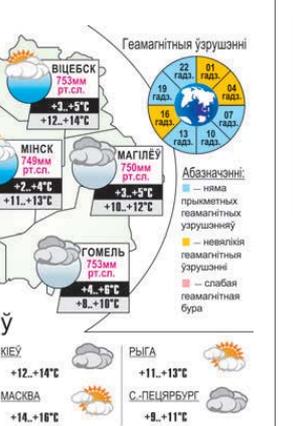

ЗАЎТРА

Гродна	Мінск	Магілёў
753мм	753мм	750мм
+4...+8	+2...+4	+3...+5
+8...+10	+11...+13	+18...+12

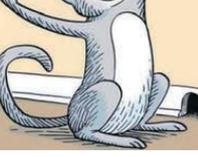
ГЕАМЕТРЫЯ УЗРУШЭННІ

УСМІХНЕМСЯ

— Вечна ты шукаеш нагоду напіцца. — Яна сама мяне знаходзіць.

— Кажуць, кактус збірае негатывіную энергію. — Так, асабліва тэдны, калі на яго нечакана сядзець.

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛІНІК: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўніц Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь. Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь. РЕГІСТРАЦЫЯ: Ідэнтыфікацыйны код ад 17 ліпеня 2009 года: ВІДАННЕ Міністрамства інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Дырэктар — галоўны рэдактар КАРПІКОВІЧ Аляксандр Міхайлавіч. Выдавец — Рэдакцыя навукова-адукацыйнага выдання «Звязда». АДРАС: 220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10а. Тэлефоны ў Мінску: прыёмны — 311 17 13 (так.факс); адрасны: пісьмаў — 311 07 44, маркетынг — 263 66 73, бухгалтэрыі — 311 17 16.

www.viazda.by e-mail: info@viazda.by для зваротаў: zvarot@viazda.by

ПРЫЁМ ПРАКЛАМЫ тэл.факс: 311 17 27, e-mail: reklama@viazda.by Атары апублікаваныя навуковыя нясучы адраснае за падбор і дакладнасць фактаў. Іх мераванні не могуць супадаць з мераваннем рэдацыі. Рэдацыя на сваім мераванні адобрыць публікацыю адраснае ў імя. Падруку матэрыялу, апублікаваны на «Звяздзе», толькі з дазволу рэдацыі. — Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носць рэкламны характар. — Адраснае за змест рэкламы носць рэкламны характар. Галоўнае адрадавацтва: «Звязда» выдання «Звязда» выдання «Звязда» «Звязда» Дом друку» ЛП № 02330106 ад 30.04.2004. 220013, Мінск, прасп. Незалежнасці, 79/1. Выходзіць 5 разоў на тыдзень. Тыраж 14.804. Індэкс 63850. Зак. № 1225. М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 Нумар папярэдняга ў 19,30 ад 16 мая 2022 года.